

GEMEENTE SCHERPENZEEL

MEMO

datum : 27 november 2020
aan : Gemeenteraad
van : College van B&W
onderwerp : Advies prof. Elzinga
bijlage(n) : 1

Sinds oktober jl. zijn Gedeputeerde Staten van Gelderland en Burgemeester en Wethouders van Barneveld samen in gesprek in het 'Open Overleg' in het kader van de door GS gestarte artikel 8 wet arhi procedure. Onze bezwaren tegen de provinciale regieneming over de toekomst van Scherpenzeel zijn u bekend¹.

Eind oktober bleek dat geen gehoor wordt gegeven aan onze vraag om inhoudelijke toetsing, of de provinciale regieneming over de toekomst van Scherpenzeel op grond van het Beleidskader gelegitimeerd was. De Minister adviseert ons, om onze bezwaren tegen het starten van het Open Overleg, toch vooral in het overleg zelf aan de orde te stellen. Alhoewel dit ons onlogisch voorkomt (in lijn met het Beleidskader dient de vraag waarom regieneming gerechtvaardigd is, gesteld te worden voorafgaand aan de feitelijke regieneming, niet gedurende de rit) is ook dat voor ons een punt van overweging.

Zoals beschreven in raadsmemo 2020-98 hebben wij onderzocht welke opties nu voor ons open staan. In dat kader hebben wij o.a. advies ingewonnen van prof. mr. dr. D.J. Elzinga.

Advies prof. Elzinga

Prof. Elzinga constateert dat er inderdaad geen juridische weg is om naleving van het Beleidskader af te dwingen, en geeft de volgende adviezen:

1. De gemeente Scherpenzeel zal dan ook bij Provinciale Staten, bij de Staten Generaal, bij de Raad van State en bij de minister moeten aankloppen om aandacht te vragen voor de omstreden en contra legem (*onrechtmatige*) werkwijze van GS van Gelderland.
2. Het zou van wijsheid getuigen indien GS van Gelderland de periode van 'open overleg' verlengen met 6 maanden – al dan niet op aandrang van de minister van BZK – zodat een herstart kan worden gemaakt en de vraag naar de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel onder ogen kan worden gezien langs de lijnen, zoals die worden geschetst in het Beleidskader-2018.

Het volledige advies van prof. Elzinga treft u bijgaand aan.

Onze reactie op het advies van prof. Elzinga

Uiteraard betreuren wij het dat kleine gemeenten, althans in formele zin, geen enkele rechtsbescherming wordt geboden. Wij zijn volledig afhankelijk van politiek-bestuurlijke daadkracht, en willen daar zeker een beroep op doen.

De aanbeveling om te lobbyen bij PS, Tweede Kamer, Eerste Kamer, Raad van State en de Minister nemen wij dan ook ter harte. Wij hopen langs die weg alsnog naleving van het Beleidskader te kunnen afdwingen.

Het voorstel van prof. Elzinga om het Open Overleg te verlengen heeft als voordeel van Scherpenzeel, dat dit ruimte creëert voor een inhoudelijke discussie over de vraag of de feitelijke bestuurskrachtopgave van Scherpenzeel legitimeert dat de provincie de regie neemt over onze toekomst. Los van de bereidheid van GS om hiernaar met frisse blik te kijken, is die ruimte er binnen het huidige tijdsschema niet.

Bovendien zorgt dit uitstel er voor dat de datum waarop herindeling ingaat zal verschuiven naar (op zijn vroegst) 1 januari 2024. De Gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 (die in het huidige beoogde proces vervallen vanwege herindelingsverkiezingen eind 2022) zullen dan alsnog worden gehouden. Naar onze mening vormen reguliere verkiezingen de beste graadmeter voor het draagvlak onder de inwoners van Scherpenzeel.

Tegelijkertijd geldt voor ons ook een aantal zwaarwegende bezwaren tegen uitstel:

1. Scherpenzeel heeft behoefte aan duidelijkheid. De samenleving, de politiek en de organisatie hebben geen belang bij een nog langere periode van discussie en druk (in de media en op onze organisatie), die afleidt van onze maatschappelijke opgaven en contraproductief is voor de verbinding in het politiek-bestuurlijk samenspel.
2. Verlenging van een Open Overleg (ook als dat onder eigen regie zou zijn) en het verlengen van de focus op alternatieven voor zelfstandigheid zou geen recht doen aan de democratische besluitvorming in onze raad en de wens van onze inwonersⁱⁱ.
3. Wij vertrouwen op onze eigen koersⁱⁱⁱ. We hebben onze plannen uitgewerkt om de ambities van ons dorp te realiseren, en tegelijkertijd onze structurele lasten met structurele inkomsten te dekken. Met onze ambtelijke samenwerkingsstrategie (zie raadsmemo 2020-102) hebben we de uitgangspunten vastgelegd om onze resterende kwetsbaarheden als een kleine gemeente te worden ondervangen.
4. Verlenging van het proces staat het werken aan onze eigen opgaven in de weg.
5. Tot slot constateren wij dat, gegeven de voorgeschiedenis van het huidige traject, een verlenging geen garantie biedt voor de frisse blik waar wij al zo lang om vragen.

Uiteindelijk is het aan GS (al dan niet op aanwijzing van de minister) om deze afweging te maken. GS heeft reeds laten weten niet voor uitstel te voelen. Zelf zullen wij volgende week een knoop doorhakken over onze deelname aan het Open Overleg.

ⁱ Het Beleidskader Herindeling uit 2019 perkt de discretionaire bevoegdheid van provincies, om de regie te nemen over de bestuurlijke toekomst van een gemeente, in. Het starten van een art. 8 arhi procedure is alleen gerechtvaardigd als sprake is van aantoonbare (stagnatie in de aanpak van) Evidente Bestuurskrachtproblemen. Zoals de Minister heeft geconstateerd in haar brief van 10 juli jl. zijn de provincie en wij het ten principale oneens over de omvang van de bestuurskrachtopgaven waar Scherpenzeel voor staat. Wij blijven van mening dat de art. 8 arhi procedure niet mag worden gestart zolang de noodzaak tot provinciale regieneming niet is getoetst.

ⁱⁱ O.a. de peiling door onafhankelijk onderzoeksbureau Motivaction, juni / juli 2020 op basis van de voorliggende Kadernota. Onder toezicht van waarnemend Burgemeester H. de Vries als voorzitter van het stembureau: bij een opkomst van 59% van de inwoners van 16 jaar en ouder koos 86,91% voor een zelfstandige toekomst van Scherpenzeel.

ⁱⁱⁱ Volgens dr. Verhagen is de financiële positie van Scherpenzeel is zeer solide. De gemeente is financieel in staat duurzaam (> 10 jaar) de bestuurskracht te vergroten. De review van onze bestuurskrachtopgaven door BMC sterkt ons in het vertrouwen dat wij op de goede weg zijn met de democratisch gekozen koers.